

Motion till riksdagen 2009/10:K399

av Michael Anefur m.fl. (kd)

Värdekommission

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anføres i motionen om behovet av en värdekommission för att stimulera en bred offentlig debatt om samhällsgemenskapens grund, det unika, lika och okränkbara människovärdet samt de mänskliga fri- och rättigheterna.

Ett samhälle måste bygga på tillit

Att känna tillit till och förtroende för sin omgivning är av avgörande betydelse för ett gott liv. Till vårt samhälles bristsjukdomar räknas idag den svaga tilliten. Det är allvarligt därför att inget samhälle i längden kan fungera utan tillit. Ett gott samhälle bygger på att människor litar på varandra och på samhällets institutioner.

Även ekonomerna har visat att inte heller de hårda ekonomiska strukturerna fungerar utan tillit. När vi sluter ett avtal, gör en affärsuppgörelse, måste vi kunna lita på att vår motpart är beredd att uppfylla det som ställts i utsikt. Om utgångspunkten vore att snarast bryta ett ingånget avtal skulle inte affärslivet fungera. Möjligen kan advokater tjäna rejält med pengar i ett sådant samhälle, men ingen vill ha det så. De flesta strävar efter ett samhälle där förtroende och tillit finns med i alla mänskliga relationer: i familjen, i skolan, i arbetslivet, i vänskretsen, i kontakterna med de offentliga myndigheterna.

Tillit uppstår inte av sig själv. Den grundas i värden. Sociala relationer bygger på ömsesidighet. Denna ömsesidighet fungerar inte utan att barnen redan som små fått inplanterat de goda värdena. Värdeöverföringen och träningen i att kontrollera sina impulser under de tidiga åren är helt centrala för att kunna leva ett bra liv i relation med andra människor.

Varje dialog, varje diskussion, blir till en meningslöshet, om det inte hos de diskuterande finns ett gemensamt etiskt minimum, en gemensam uppsättning värden och värderingar, ett fundament för dialogen. Och det är just de

Fel! Okänt namn på

frågeställningarna och den analysen som är de försummade i svensk allmänpolitisk debatt. Inget samhälle kan bestå utan ett grundläggande etiskt minimum. Men om ingen bryr sig om att utkristallisera och diskutera och förklara detta minimum, är risken uppenbar att det faller i glömska och ersätts av ett moraliskt gungfly.

Det sätt på vilket vi upplever och tolkar världen beror i mycket hög grad på det slags idéer som fyller våra sinnen, skrev filosofen och ekonomen E. F. Schumacher för ett trettiotal år sedan. Att föra en debatt om dessa idéer borde därför vara centralt i allt samhällsengagemang.

De politiska partierna är inte de mest centrala signalgivarna när det gäller överförande av värden och värderingar. Familjen är givetvis den viktigaste. Skolan, medierna, artister och kamrater, ungdomsledare och andra vuxna står för en stor del av påverkan. Lagstiftaren deltar också genom att lagstiftning syftar till att vara normerande.

I politiken finns det behov av samtal och debatt kring de grundläggande mänskliga värdena. Politiska beslut som fattas av riksdag, landsting/regioner och kommuner ska vara grundade på ett godtagbart värdemönster. Politiska beslut måste bygga på en realistisk bild av människan.

Människosynen är avgörande

För Kristdemokraterna har frågan om människosynen alltid varit den centrala i det politiska arbetet. Kulturtraditionen påverkar självfallet värde- och normsystemet i ett samhälle. Sverige finns inom den västerländska kulturkretsen som starkt präglats av kristet och humanistiskt tänkande. Den värdebas som skapats inom denna tradition utgör en god grund för uppbyggandet av en människovärdig miljö – det vi kallar ett gott samhälle.

Mycket av vår samtid karakteriseras av osäkerhet, ibland förvirring, ett sökande efter mål och mening samt värden som håller. Det är viktigt att även politikerna möter dessa behov på ett naturligt sätt.

Tidigare har Kristdemokraterna pekat på det norska exemplet med en värdekommission. Förslaget har väckt kritik från flera håll. Man ska inte ”skriva folk på näsan” när det gäller ställningstagande i etiska frågor. Men det har heller inte varit syftet med en värdekommission. Till det politiska ledarskapet hör också möjligheten att starta en diskussion och att försöka leda den in på meningsfulla områden även om politiker i dessa sammanhang ska akta sig för att komma med facit. Regeringen och de politiska partierna har i andra sammanhang varit angelägna om att bidra till att debatt skapas kring olika frågor.

Grundlagsutredningen är t.ex. så uppbyggd att ett av syftena med den är att stimulera debatten kring frågeområdet. Andra utredningar har haft uppdrag av liknande karaktär. Själva angreppssättet att stimulera debatt – vilket en värdekommission borde ha till huvuduppgift – är alltså inte främmande för svensk tradition.

Fel! Okänt namn på

Regeringen har tidigare också tillsatt en etikkommission för en del av samhällslivet, nämligen företagandet. Argumentet mot en värde- eller etikkommission för hela samhällslivet har därmed undanröjts.

Den norska värdekommissionen

Den norska värdekommissionens uppdrag formulerades så här:

”Huvudmålet är att bidra till en bred, värdemässig och samhällsetisk mobilisering för att stärka positiva gemenskapsvärden och ansvar för miljön och samhällsgemenskapen. Det är viktigt att motverka likgiltighet och främja personligt ansvar, deltagande och demokrati.

Den skall bidra till att skapa större insikt om värdefrågor och etiska problemställningar på ett sådant sätt att våra liv som enskilda, vår kultur och samhällsutveckling och vårt förhållande till naturen i större grad kan präglas av insiktsfulla ’värdeval’.”

Utan tvivel skapade kommissionens arbete en bred debatt i Norge, bredare än något annat tidigare statligt initiativ där.

En svensk värdekommission

För en svensk värdekommission går det utmärkt att använda sig av det grundläggande upplägg som den norska värdekommissionen hade. Där finns en mängd spännande ansatser som kan användas för att belysa etikens eller värdebasens betydelse för olika samhällsområden.

Sverige bör, i syfte att bredda och entusiasmera den etiska diskussionen med sikte på samhällets fundament och därmed de mänskliga fri- och rättigheterna, tillsätta en värdekommission. Detta bör ges regeringen till känna.

Stockholm den 5 oktober 2009

Michael Anefur (kd)

Lennart Sacrédeus (kd)

Holger Gustafsson (kd)